

B.H. 1930 nov 4

Római város az óbudai Flórián-tér alatt

A mult évben még piac trónolt a régi Aquincum betemetett íóruma és remek fürdője fölött — Kétezer-éves műemléket vetett felszínre az óbudai útrendezés

Óbudán, a Flórián-téren, az ütött-kopott Flórián-szoborral szemközt, a gyalogjárdán hatalmas gödröt ásnak néhány nap óta. Mult esztendőben még piac volt ezen az utcarészleten. Az idén azonban az úttestet kiszélesítik a gyalogjáró rovására. Kevesen tudják, hogy a térnek ezen a részén az aszfalt és a másfélméteres földréteg alatt egy régi római fürdő maradványai rejtőznek. Az óbudai öslakók évszázadokon át borospincének használták az oszlopokkal alátámasztott üreget, amelyről 1778-ban egy Schönweisner nevű német származású szerzetes állapította meg, hogy római eredetű. A mult században boltozatot húztak a földből kilátszó építmény fölé. A most folyó útépitési munkálatok folytán szükségessé vált, hogy a régi római építészeti emlék fölött fekvő földréteget eltávolítsák, mert nem bírná el a felette lebonyolódó forgalom terhét és csakhamar beomlana. Ezért határozták el, hogy a régi római fürdő maradványait szabaddá teszik.

Mit mond az aquincumi archeológus

A gödörben szorgalmasan csatognak a csákányok és a járdafelöli oldalon a gödör széléhez illeszkedő fakorlátok támaszkodva, békés óbudai polgárok lesik az ásási munka eredményeit. Az úttestről vaslapokkal elzárt lejárát vezet a földalatti romhoz. Az ásatásról a felügyelő archeológus, ki az Aquincumi Múzeum megbízásából vezeti a munkálatokat, a következőket mondta:

— Ezeknek az ásatásoknak igen nagy a fontossága. A fürdő valószínűen a *Krisztus-utáni második században épült*, a középkori és újkori építkezésekkel járó talajfeltöltések azonban betemették a romokat, amelyek még 1780 körül az itt levő kertben kilátszottak a földből. A ritka műemlék értéke annál nagyobb, mert az eddig beholtzott és látható romokból megállapítható, hogy a fürdő kontúrjai úgyszólván teljes séget, előtűnnek a fürdő maradványai:

A fiatal professor félrehuzatja az üttesten lévő vaslapokat és csakhamar előtűnik a lejárát csigalépcsője. A víztől csöpögő sáros lépcsőkön óvatosan ereszkedünk le a mélybe. Előttünk egy munkás karbidlámpát lóbál. Téglákra lépegetve áthaladunk a lépcső alatt levő hatalmas pócsolyán és amint szemünk megszokja a sötétséget előtűnnek a fürdő maradványai:

— Ez lehetett a fürdő bejárati része, — magyarázza a professor. *Kaldariumnak* hívták a régi rómaiak. *Az egész fürdő központi fűtéssel volt ellátva.* Az itt látható másfélméteres trachit-oszlopok sorai között áramlott a központi kemencében felmelegített levegő. Ezekre az oszlopokra volt helyezve a padozat is, amely résekkel ellátott, pompásan összeesíszolt kőlapokból állott.

A fürdő pompás oszlopcsarnokában

Körülbelül vállmagasságban húzódik a köpadozat. A munkás kárdbilámpájával az oszlopsorok közé bújjik. Amikor mintegy tizenöt méternyire távozik, az éles fényben fantasztikus kép tűnik szemünk elé. *Mintha egy hatalmas oszlopcsarnok miniatűr képét látnók.* A vizes trachitoszlopokról szikrázva verődik vissza az éles fény sugar.

— A fürdő többi része még a föld alatt van, de a most folyó ásatásoknak épp az a célja, hogy megtaláljuk a fürdőmedencét, az *apsist* és felszínre hozzuk a többi osztályt is — mondja informátorunk. — A gőzt agyagcsöveken vezették a régi rómaiak a gőzfürdő helyiségeibe.

Kikáskálódunk az üregből. A korlátok mögött már egész tömeg szoroug. Az óbudaiak szorgalmasan idejárnak napról napra, mert valaki azt a hírt terjesztette el, hogy *aranykincseket keresnek a föld mélyében.*

A ma Aquincuma a réginek csak külvárosa volt

— A régi Pannóniának legvirágzóbb és legkulturáltabb városai közé tartozott

Aquincum — mondja a fiatal tudós. — Tulajdonképpen itt volt a város középpontja. Ez a terület rendkívül gazdag lehet pompás műemlékekben, de, sajnos, nem lehet ásatásokat folytatni, mert nagyrésze már be van építve. Csak az építkezéseknél van módunk arra, hogy lehatoljunk a római emlékek földrétegéig. Az általunk ismert Aquincum a régi Aquincum városnak tulajdonképpen csak külvárosa volt. Itt a fürdővel szemben állottak a kaszárnyák. A Flórián-tér sarkán emelkedett a hatalmas kórház, itt lehetett valamerre az óbudai Fórum is és azon a helytartó fényes palotája. Ezt a fürdőt a *Légió Secundus Adjutrix* építette, a mint azt az építkezéseknél használt téglák bélyegzőiből megállapítottuk.

A szürke őszi reggelben fantasztikusan megnőnek a kis óbudai házak szilhouettjei. A köd visszavarázsolja az elmúlt évszázadokat:

— Ahol csak letelepedtek a rómaiak, első dolguk volt *színházat és fürdőt* építeni. Tudunk egy rendeletről, amelyet *Septimus Severus* császár írt alá és amely elrendeli az aquincumi nagy fürdőt, a *Balneum* építését. Talán épp ennek a maradványai ezek a fürdőromok. Ezt eddig nem tudtuk megállapítani. Az építmény időtlen idők óta nehéz vasajtóval volt elzárva és így lassankint megfedekeztek e nagyértékű műemlék létezéséről. Nyilván ez volt valaha a régi Aquincum legmodernebb és legdiszesebb épülete. Felfedezője, *Schönweiser* páter latinnyelvű értekezésben méltatta 1780-ban a rom jelentőségét. Most kibontják majd a boltozatokat is, feltárják a maradványokat és a romokat betonboltozattal fogják áthidalni. *A lejárát fölé stílusos római pavillont építenek és a közönség villanyfény mellett tekintheti majd meg a legrégebb budai fürdőépület maradványait.*

— Pompás élet lehetett itt valaha — lelkesedik a professor s széles gesztussal mutat körül a téren. Rómából minden nap érkeztek futárok hírekkel, rendeletekkel, amelyek napilapszerűen voltak megszerkesztve. Mert hiszen a rómaiaknál a fürdő volt a társadalmi élt középpontja. Itt beszéltek meg a legújabb eseményeket, plétykákat és a provinciális élet szenzációit. Nem lehetetlen, hogy a feltárási munkálatok közben nagyértékű kulturtörténeti leletekre is bukkanunk.

Az eső lassan szemetelni kezd és hazavarja a kíváncsi óbudaiakat.

A Flórián-téren csörömpölve rohannak a villamosok az évezredek civilizációját féltékenyen őrző föld hátán és a lassan leereszkedő ködben, mintha keményvonású római legionáriusok halvány profiljai tűnedeznének fel, amint némán merednek a kincsés óbudai polgárokra.